

Kristeligt D

"IKKE VED MAGT OG IKKE VED STYRKE, MEN VED MIN ÅND, SIGER HÆRSKARERS HERRE"

Ny forskning udfordrer vores forestillinger om, hvad der former os

Forskere undersøger nu, om traumer kan arves genetisk gennem generationer, så psykisk sygdom kan have sin rod i en forfader, vi aldrig har mødt. Det åbner for nye forståelser af forholdet mellem arv og miljø

AF LARS HENRIKSEN

henriksen@k.dk

Der er for tiden stigende interesse for de udsendte danske soldater, som flere år efter deres hjemvenden pludselig får posttraumatisk stress. Liggende opmærksomhed er der flere andre steder i verden, hvor soldater reagerer flere årtier efter, at de har været i krig. Men et hastigt voksende forskningsfelt undersøger nu, om traumer kan rejse endnu længere gennem tiden og arves genetisk gennem op til fire generationer. Kan man eksempelvis have forhøjet risiko for at udvikle en psykisk forstyrrelse, hvis ens oldefar var i krig?

Er det tilfældet, kan det genåbne diskussionen om, hvordan arv og miljø former os som mennesker. Og om, hvordan vi kan behandle og forebygge en lang række sygdomme, siger professor Kristian Helin, der er leder af BRIC, et elitecenter for biomedicinsk forskning på Københavns Universitet:

"Det er et meget spænden-

de forskningsfelt med enorme perspektiver, som der lige nu bliver brugt rigtig mange penge på. Hvis vi er båndlagt af vores fortid på en anden måde, end vi har troet, kan det ændre helt grundlæggende ved vores tilgang til sundhed, også fremadrettet. For den livsstil, vi vælger i dag, kan måske påvirke ikke bare vores børn, men de næste tre-fire generationer, og det giver et helt andet ansvar."

Han understreger, at forskningen stadig er i sin begyndelse, og at der fortsat er lang vej til at forstå arvelighed til bunds. Forsøg på mus har dog allerede vist, at traumer kan nedarves genetisk, og især den anerkendte israelsk-amerikanske forsker og professor Rachel Yehuda er med til at sætte den nye videnskabelige dagsorden på området med sin påvisning af, at børn af holocaust-overlevende med posttraumatisk stress i mange tilfælde har arvet deres forældres unormalt lave kortisolaltal – en kemisk stressstilstand forbundet med

en række psykiske lidelser. Det samme er tilfældet med børn af personer, der fik konstateret posttraumatisk stress efter terrorangrebet i New York den 11. september 2001.

Janne Østergaard Hagelquist er leder af Center for Mentalisering, som har 25 psykologer tilknyttet. Hun er begyndt at bruge teorien bag transgenerationelle traumer i praksis, eksempelvis i forhold til at hjælpe folk med at forstå, hvorfor de kæmper mere med nogle psykiske problemer end andre i en tilsvarende situation. Her kan det give mening at kigge dybt i stamtræet for at finde forklaringer, og det samme kan blive tilfælde med de flygtninge, der er kommet til Danmark de seneste år fra lande, der har en historie med traumatiserende krige.

"Vi har altid været et produkt af vores historie, men den nye forskning kan måske nuancere, hvordan den dynamik fungerer," siger hun.

"På den måde kan epigenetikken blive et nyt værktøj på linje med en række an-

dre, men vi skal passe på med at overbruge vores historie og fortsat have hovedfokus på det enkelte menneske, og derfor håber jeg, vi får en vigtig etisk debat om, hvordan vi eventuelt bruger den nye viden."

Også filosofen Anders Fogh Jensen ser både store muligheder og etiske faldgruber i den nye viden om stamtræets betydning. For når det moralske ansvar for, hvordan vi lever vores liv, øges, kan det både virke som en positiv opfordring og som en yderligere stigmatisering af dem, der ikke lever ansvarligt.

"Men tager man de positive briller på, kan denne nye forståelse måske hjælpe os med at knytte os tættere sammen i familieskæbnefællesskaber. Vi fjerner os i disse år fra det faktum, at vi ikke har skabt os selv og vores skæbne, men er en del af en kæde, så det vil være sundt, hvis vi kan blive vækket lidt af denne individualistiske glemsel."